

«ΕΠΙΣΤΗΜΗ. Η ιδέα καθ' αυτήν»
του Steve Woolgar

St.Woolgar: κατέχει την έδρα Κοινωνιολογίας και Μάρκετινγκ στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Key words: αναστοχαστικό ρεύμα στις Σπουδές Επιστήμης και Τεχνολογίας (ΣΕΤ)

Associated: Bruno Latour

Notable works: Laboratory Life: the Social Construction of Scientific Facts

1. Τι είναι επιστήμη;

a. Η απάντηση της φιλοσοφίας (Οριοθέτηση)

i. Οριοθέτηση: Διάκριση από άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες => διάκριση θετικών/κοινωνικών

Κριτήρια οριοθέτησης

- Αποτελέσματα
- Μεθοδολογία: επαλήθευση ή διάψευση
- Πρόβλημα: [κεντρική παραδοχή] ουδετερότητα παρατήρησης
Διάσωση; σύνολο υποθέσεων/κανόνων ορίζουν την πορεία ανάπτυξης του ερευνητικού προγράμματος και τις κρίσιμες αποφάσεις

ii. Κοινωνικές Σπουδές Επιστήμης (ΚΣΕ)

Κανόνες:

- εκ των υστέρων εκλογίκευσης – αναδρομικότητα
- ένας από τους παράγοντες που επηρεάζουν, μαζί με άλλους κοινωνικής υφής

b. Η απάντηση της ιστορίας (Οργάνωση)

Μεταβολή της οργάνωσης της επιστήμης μέσα στο χρόνο – αναδρομική εξέταση δραστηριοτήτων ως επιστήμη

- i. Ερασιτεχνική περίοδος 1600-1800
- ii. Ακαδημαϊκή περίοδος 1800-1940
- iii. Επαγγελματική περίοδος 1940-σήμερα

2. Μεθοδολογικές απαντήσεις για τη μεταβολή της επιστήμης

- Ουσιοκρατική: πολυπλοκότητα επιστήμης εμποδίζει τον ακριβή ορισμό, ωστόσο η επιστήμη αποτελεί μια συνεκτική (υπερβατική) οντότητα

→ βασική προϋπόθεση= ιδέα της αναπαράστασης (δυϊσμός)
«όλες οι δραστηριότητες που διατείνονται ότι συλλαμβάνουν κάποια χαρακτηριστικά πέρα από την ίδια τη δραστηριότητα» σ.54

- Νομιναλιστική: η επιστήμη ως διαρκές πεδίο επαναδιαπραγμάτευσης, το έργο των ορισμών είναι κατασκευαστικό
(ΚΣΕ: μια τέτοια προσέγγιση όπως καταλήγει να αντιλαμβάνεται την επιστήμη ως «αντικείμενο», και η ίδια να δρα ουσιοκρατικά στις πρακτικές τις)

3. Κοινωνιολογία της Γνώσης (ΚτΓ)

- Αξιώσεις νομιμότητας του καθεστώτος της γνώσης
- Μεταβολές σε συνάρτηση με το κοινωνικό πλαίσιο

Υπόθεση της ΚτΓ: η επιστημονική γνώση θεωρείται αμετάβλητη/ απρόσβλητη από τις κοινωνικές αλλαγές

Αμφισβήτηση: ο καθολικός/αμετάβλητος χαρακτήρας της επιστημονικής γνώσης αποτελεί το αποτέλεσμα της επιστήμης (ως κοινωνικά συγκροτούμενης διαδικασίας) και όχι την προϋπόθεσή της

- Οι απαντήσεις των κλασικών...

Μαρξ → «κοινωνικό είναι» καθορίζει τη σκέψη και τη συνείδηση [σε κάθε «τάξη» αντιστοιχεί μια συνείδηση/σκέψη (γνώση), ιδεολογία ως στρέβλωση].

Μανχάιμ → διεύρυνση του πεδίου κατηγοριών του κοινωνικού πλαισίου που επηρεάζουν καθώς και του πεδίου ανάλυσης των ιδεών που θεωρούνται αληθείς

Ντυρκέμ → προσέγγιση ανθρωπολογικής χροιάς για ορισμένα ήδη της ανθρώπινης σκέψης [συλλογική συνείδηση]. Η ταξινόμηση των αντικειμένων από τα συστήματα γνώσης, ακολουθεί την κοινωνική ταξινόμησή τους [ισομορφισμός]

- ⇒ **Κοινή συνισταμένη:** ο αποκλεισμός της επιστήμης από την κοινωνιολογική θεώρηση, ως ειδική περίπτωση

4. Κοινωνιολογία της Επιστήμης (ΚτΕ)

Κλασική προσέγγιση της ΚτΕ: Η επιστήμη γίνεται πιο κοινωνική διαδικασία, καθώς από τον *ερημίτη* επιστήμονα του 17^{ου} αιώνα φτάνουμε σε παγκόσμιες επιστημονικές/ επαγγελματικές κοινότητες, σύνδεση με βιομηχανία, κυβέρνηση.

Κυρίαρχη προσέγγιση αυτή του R. Merton, διερεύνηση της οργάνωσης επιστήμης ως αναπτυσσόμενου κοινωνικού θεσμού [θεσμική/δομική προσέγγιση]

«Ο επιστήμονας ως άνθρωπος συνιστά μέρος ενός θεσμοποιημένου κοινωνικού συστήματος» Η. Rose, σ.49

- Ωστόσο, η επιρροή εξωτερική προς την διανοητική δραστηριότητα, και αναπαράγει την ουσιοκρατική θέση

Αντίθετα μειοψηφική ήταν η τάση φαινομενολογικής προσέγγισης επιστήμης μέσα από τα γλωσσικά παιχνίδια και τη συγκρότηση γλωσσικής κοινότητας, διαδικασία που διαπλέκεται με την πρακτική των επιστημόνων.

Συνοψίζοντας...

Βασικές προϋποθέσεις όσων έχουν ασχοληθεί με την κοινωνική ανάλυση της επιστήμης (και ταυτόχρονα βασικοί περιορισμοί της κατανόησης της επιστήμης)

- I. Η επιστήμη είναι διακριτή από τις υπόλοιπες μορφές κοινωνικής δραστηριότητας [επιστήμη/μη επιστήμη]
- II. Τα αντικείμενα του πραγματικού κόσμου προϋπάρχουν ως αντικειμενικά/πραγματικά, άρα η επιστημονική γνώση καθορίζεται από τον πραγματικό κόσμο
- III. Γνώση ως εξατομικευμένη, νοητική δραστηριότητα
- IV. Απροθυμία αποδοχής των ριζικών συνεπειών που έχει η κριτική αμφισβήτηση της επιστήμης, από τους επιστημονικούς κλάδους που ασκούν την κριτική [πρόβλημα αναστοχαστικότητας]

5. Μεθοδολογικός τρόμος

Αναπαράσταση: αξίωμα για την επιστήμη και όλες τις πρακτικές «οι οποίες διατείνονται ότι συλλαμβάνουν κάποια χαρακτηριστικά πέρα από την ίδια τη δραστηριότητα» σ.54

Πρόβλημα (για θετικές/κοινωνικές επιστήμες)=> πως ξέρουμε ότι η απεικόνιση του πραγματικού αντικειμένου (αναπαράσταση) είναι αληθής;

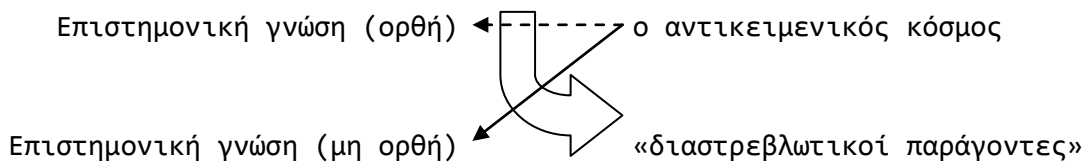
Οι μεθοδολογικοί τρόμοι είναι τα προβλήματα επαρκούς συσχετισμού αντικειμένου αναπαράστασης

- 1) Ενδεικτικότητα (Indexicality)
Αδύνατη η εδραίωση μια σταθερής σχέσης και νόημα για κάθε συγκεκριμένη αναπαράσταση
 - 2) Μη αποφασιστικότητα (Inconcludability)
Αδυναμία εξαντλητικού ορισμού/επεξήγησης μιας αναπαράστασης, ατελεύτητη παραπομπή σε άλλα νοήματα
 - 3) Αναστοχαστικότητα (Reflexivity)
Αναστοχαστική σχέση αναπαριστώμενου αντικειμένου και αναπαράστασης (Garfinkel), και η εδραίωση μιας σύνδεσης ανάμεσα στα δύο είναι αμφίδρομη διαδικασία.
- Πολιτικές για τη μελέτη της επιστήμης
- Αντιστροφή: Η αναπαράσταση προϋπάρχει/προηγείται του αντικειμένου

- Ανάδραση: Τι έρευνα θα έκανε ασταθή το δυϊσμό του αναπαραστασιακού ζεύγους; Η επιστήμη δε μελετάτε ως διακριτό αντικείμενο «εκεί έξω», και είναι διακριτό από τις πρακτικές γραφής του κοινωνιολόγου που το μελετά.

6. Η απαντήσεις των Κοινωνιολόγων

- I. R.K. Merton=> οι τεχνικές μέθοδοι θεωρούνται κοινωνικά ουδέτερες. Η κοινωνιολογία έχει σκοπό να ερμηνεύσει υπό το φως της παρείσφρησης κοινωνικών παραγόντων την παραγωγή μη ορθής επιστημονικής γνώσης (ο κοινωνιολόγος δεν ενδιαφέρεται για την παραγωγή ορθής γνώσης. Η σχολή αυτή δεν εξετάζει τη μεθοδολογία, θεωρώντας τη τεχνικό ζήτημα. (κοινωνιολογία των επιστημόνων)

- II. Ισχυρό πρόγραμμα=> Πως παράγεται η αληθής επιστημονική γνώση; Αμφισβήτηση της θέσης ότι: «Η ψευδής γνώση είναι αποτέλεσμα (εξωτερικών) αιτιών, ενώ η αληθής γνώση είναι απλώς το αποτέλεσμα της ορθολογικής διαδικασίας»
Αιτήματα ισχυρού προγράμματος:
Α. Αιτιότητα
Β. Αμεροληψία
Γ. Συμμετρία
Δ. Αναστοχαστικότητα

7. Συμπεράσματα

- Ο σχετικισμός στο πλαίσιο της ΚΕΓ, με το να μην είναι πολεμικός απέναντι στην ίδια την έννοια της αναπαράστασης, αλλά μόνο στο ορθολογισμό, εμμένει σε μια αντικειμενικίστικη οντολογία. (αντικατάσταση επιστημονικών αναπαραστάσεων με άλλες)
- Οντολογική νοθεία, διάκριση ανάμεσα σε εκείνες τις παραδοχές και τα επιχειρήματα που επιδέχονται αποδόμηση (και είναι ευάλωτα στο σχετικισμό) και σε εκείνα που δεν είναι.
- ⇒ Αμφισβήτηση της αναπαράστασης. Κριτική ενάντια στην ηθική τάξη μέσα στην οποία λειτουργεί.
- ⇒ Αυτοί που ασκούν κριτική είναι αναγκασμένοι να υιοθετήσουν τη μορφή που επιδιώκουν να αποδομήσουν.
- ⇒ Garfinkel, για την αποκάλυψη της θεμελιώδους δομής των πρακτικών δραστηριοτήτων η μέθοδος πρέπει να είναι η πρόκληση προβλήματος στις συνηθισμένες καθημερινές καταστάσεις. (εδώ για τη διάσπαση της ιδεολογίας της αναπαράστασης)